

ГУМАНІЗМ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Лебідь Ольга Миколаївна,

старша викладачка

Білоцерківський інститут неперервної

професійної освіти

м. Біла Церква, Україна

olgalebid66@gmail.com

Вступ. Одна із найбільш актуальних тем різних досліджень є зміни. Зміни переслідують нас тепер дуже часто, бо є шалений розвиток індустріальний, технологічний та інформаційний. Це підвищує наш комфорт проте значно підвищує стрес та навантаження. В таких умовах важливо залишатись людьми, бути терпеливими один до одного, багато розмовляти один з одним, вияснюючи причини проблем, а не влаштовувати протистояння та образи. В цьому допоможе виховання в умовах гуманізму.

Мета роботи. Донести до суспільства важливість освіти дітей, студентів, дорослих в умовах гуманізму, що гуманізм – це основа існування суспільства, у якому всі його учасники почуваються комфортно і мають взаємовигоду. Донести до консервативного читача, що зміни – це добре, а ініціатива не повинна бути покарана.

Матеріали та методи. Вивчення теоретичних праць та результатів практичних напрацювань успішних науковців та авторів, використання їх як джерело натхнення та цитування важливих для даного дослідження ідей, також виклад в скороченому вигляді цікавих фактів, які були викладені авторами, використання власного досвіду, аналізу, синтезу, логіки для проведення дослідження.

Результати та обговорення. Зміни для будь-якої системи – це її розвиток. Освіта, яка змінює свідомість громадян, готує їх до певної роботи, чи до дорослого

життя, сама не повинна бути застійною системою. Відкритість системи до нововведень, зовнішніх впливів та нового досвіду робить її нестабільною, що гальмує стимул деяких людей. Використовуючи досвід передових країн потрібно зберігати власні здобутки і опиратись на свій досвід. Не завжди здобутки передових країн однозначно вирішують проблеми теперішнього нестабільного суспільства перехідного періоду в Україні, тип паче у час воєнних дій та наслідків пандемії. В освіті все більше почали з'являтися елементи дистанційного навчання під час пандемії і дана ситуація залишається актуальною в період війни. Тому необхідно брати досвід тих світових систем, які мають результати у використанні технологій дистанційного навчання та інших нововведень, і пристосовувати їх до свого суспільства, ситуації, менталітету. Даним процесом займається не лише влада, а також і народ. Бо мають бути враховані думки кожного, щоб система функціонувала з користю для всіх учасників навчального процесу. Як це зробити: системі дається можливість розвиватись з допуском природніх змін, щоб вони йшли від кожного її учасника, і потім відповідали їх потребам.

У загальному вигляді еволюція системи виглядає так: рівноважний стан – порушення рівноваги внаслідок поглинання енергії ззовні – руйнування структури й поява точок біфуркації – утворення дисипативних структур – втрата (розсіювання) системою енергії – встановлення нового стійкого стану (атрактора). По суті, новий порядок народжується із хаосу. Система утворюється, перебуває в рівноважному стані, розпадається, далі формуються нові структури системи, і процес самоорганізації повторюється. Звісно, система може як існувати достатньо довго, так і швидко зруйнуватися, в ній можуть утворюватися тимчасові структури.[1]

Деякі елементи досвіду розвинутих країн використовуються в Україні. Проте цей процес гальмує недостатність матеріально-технічної бази і мислення людей, які були під жорстким контролем авторитарної влади колишнього СРСР, і які досі виховують своїх дітей під наративами типу «ініціатива карається». Але не всі нововведення потребують великої кількості коштів.

Американський досвід показує, що вивчення філософії для майбутніх викладачів вищих навчальних закладів та вчителів середньої школи є важливим, адже воно формує у майбутніх педагогів самосвідомість та автентичність. Тому там активно запроваджується даний предмет у навчальну програму.[2] У світі стає популярною думка, що точні науки повинні вивчатись разом з гуманітарними, тому що направленість на вузький напрямок обмежує мислення людей. Наукові дослідження з урахуванням міждисциплінарності мають більшу ефективність.

Останнім часом актуальним вважається наочне демонстрування матеріалу лектором. Це – мультимедійні презентації. На них може бути присутній текст, малюнки, фотографії, схеми та графіки, відео, а також будь-яке поєднання цих типів інформації. Це потребує фінансових та організаційних вкладень від держави чи власників приватних навчальних закладів, тому що аудиторії потребуватимуть не лише технічні засоби, а в деяких випадках мають бути побудовані так, щоб презентація була можлива. Лектор повинен уникати таких помилок, як займання презентацією всієї лекції, адже мають бути і інші способи пояснення та взаємодії з аудиторією. Саму презентацію бажано не перевантажувати текстом, великою кількістю слайдів або навпаки, розміщувати мінімум тексту, бо буде незрозуміло. [3] Тобто система освіти повинна готувати педагогів, які уже вмітимуть проводити лекції з присутністю мультимедійних презентацій і робити це правильно.

Під час навчання дуже важливо доносити до тих, хто навчається, всі дрібниці, всі варіанти ситуацій, які можуть трапитись на роботі, як правильно виконувати роботу з найменшою кількістю помилок. Випускники повинні будуть добре знати теорію і володіти практикою. Важливо навчати правильно і ефективно навчатись, тому, що світ змінюється і навчальний заклад може дати лише ту інформацію, яка актуальна на даний час, з невеликим прогнозом наперед.

Проте не всі люди розуміють, як правильно спілкуватись один з одним. Виховання у деяких сім'ях закінчується нічим іншим, як негативний приклад від батьків: як правильно взяти вигоду з організації, з колег, клієнтів з можливою шкодою для оточуючих. Необхідно доносити до студентів, дітей те, що

взаємовигода в довгостроковій перспективі є більш корисною для всіх учасників, аніж вигода одного, ніж обман чи махінація. Що мир завжди вигідніше війни, а партнерство завжди краще, аніж протистояння. Не завжди це можуть дати батьки, тому освіта частково бере цю функцію на себе, по можливості.

На основі досліджень такого польського науковця як Тадеуша Новацького, можна зробити порівняння того, що відбувається в Україні, в Польщі, того, що пропонує науковець, і як використати даний досвід на користь Україні.

З педагогічного погляду можемо констатувати розвиток індивідуалізму, прагматизму, жорсткості у співпраці між людьми і значно менше уваги, любові, турботи один до одного.[4] Звичайно, військові дії спричинили позитивні зрушення в плані співчуття українців один до одного, взаємодопомоги та пожертви. Проте необхідно пам'ятати, що самопожертва, безоплатна допомога та воєнний комунізм – це не те, що забезпечить розвиток держави. Це допоможе їй вижити тепер, проте необхідно створити умови для розвитку економіки. Має місце саме виховання людей, які вигідно співпрацюють під час виготовлення благ, продукту, отримують прибуток, піднімають економіку, при цьому всі отримують вигоду. Необхідно знищити стереотип що «обов'язково, якщо хтось виграє, хтось має програти». Суспільство можна побудувати так, щоб всі діяли з користю один для одного, з максимально комфортними компромісними рішеннями, чим і займається нинішня освіта: виховує людей на принципах гуманізму.

Можна навести декілька простих прикладів про те, що якщо хтось виграє, то інші обов'язково програють – це міф. Наприклад, міф про перенаселення. Ми спостерігаємо, що у великому місті, де велика щільність населення, є більш високий комфорт для існування. Це відбувається тому, що у людей більш вузька спеціалізація, більший обсяг роботи. Це підвищує рівень практики, людина більше робить однакових дій і краще виконує свою роботу. І що відбувається в селі: широка спеціалізація, малий обсяг певного виду роботи, проте загальний обсяг навантаження на одну особу – високий, низька якість практики, у висновку погана якість роботи, навіть якщо особа старанно працює і в загальному має високі вимоги до себе і своєї праці. Населений пункт у загальному не має

комфортних умов для проживання. Можемо зробити висновок, що розумне суспільство завжди знайде, де подіти робочі руки, інтелектуальну голову, на відміну від суспільства, яке штовхає неправдиві теорії, стимулює ворогування між собою, ненависть до інших народів, як ми можемо спостерігати у північно-східного сусіда.

Нащо розказувати про перенаселення, як можна навчити населення розумно відтворювати потомство, тому ніякого перенаселення не буде? Система освіти, особливо середньої школи, має займатись вихованням та навчанням дітей, як саме будувати стосунки та сім'ю. Окрім вивчення віршів та наук, які можуть не підходити психотипу конкретної дитини, у неї може не бути до неї нахилів, краще вивчати, як правильно вести господарство, сімейний бюджет, виховувати майбутніх дітей. Дуже розумним є рішення вибору конкретних наук, які подобаються і підходять дитині, і вивчення їх меншої кількості, а не вивчення широкого спектру різних дисциплін, що лише перевантажує та травмує.

Інший приклад: був проведений такий експеримент серед роботів зі штучним інтелектом, як правильно вести бій. Роботи дійшли висновку, що вигідніше всього не битись, будуть найменші втрати для всіх учасників. Такий висновок був зроблений після проведення боїв серед роботів зі штучним інтелектом, який сам навчається. Скільки поколінь має пройти у людства, і смертей, поки воно до цього дійде?

Чим більш гостро стає проблема нестачі ресурсів чи забруднення планети, тим більш витончено люди створюють засоби і способи подолання цієї проблеми. Інтелектуальна праця допомагає подолати її, а війни лише знищують носіїв цінних ідей, не дозволяючи їм реалізуватись.

Необхідно заглянути в історію, щоб зрозуміти, чому більшість людей зі стереотипним мисленням, притаманним радянському, без ініціативи та ентузіазму. Більший відсоток із тих, хто вів освітню систему вперед, і робили це навіть під загрозою смерті, були репресовані в 20-50-х роках ХХ століття. Залишились люди, які були згідні із системою, або вибрали безпеку і життя, здоров'я і забезпеченість своєї сім'ї, бо відповідають не лише за себе, і це також

зрозуміло. Іншим людям краще померти, аніж жити в рабстві, проте це була боротьба незброєної сторони проти озброєної: спроби повного знищення українського народу, геноциду неодноразово ми спостерігаємо в історії.

Такі викладачі та науковці всупереч системі навчали студентів згідно інноваційним методам, таким, що підвищували продуктивність навчання, а також згідно принципам гуманізму. І вони були репресовані різними методами: у вислання на північ Росії, ув'язнені, убиті, деякі з них зникли, і їх доля невідома.

Цих жертв більшовицького режиму, які берегли систему освіти України у такі складні часи в історії, необхідно згадати: Це В. Дога, В. Ганцов, Й. Гермайзе, О. Дорошкевич, М. Зеров, Г. Іваниця, Б. Манжос, П. Филипович, Я. Чепіга. Викладач історії України, автор наукових праць з історіографії, історії громадських та революційних рухів Й. Гермайзе. Мовознавець, дослідник питань історії української мови, лексикографії, основоположник української діалектології та один з авторів українського правопису, професор. М. Зеров, який викладав українську літературу й керував гуртком українського культурного слова в КІНО, метою якого була українізація закладу та вдосконалення знань студентів з української мови. О. Дорошкевич – літературознавець та автор популярних у 20-х роках підручників з історії літератури, автор праць з методики викладання літератури, редактор творів українських письменників. В. М. Дога, професор ВУАН, авторитетний учений, публікував книги для вчителів, у яких висвітлювалися новітні досягнення педології та психології, що сприяло всебічному підходу до навчально-виховного процесу. Г. Іваниця відомий розробленням проблеми впровадження української мови в навчальний процес професійної школи.

Ці науковці, викладачі обвинувачувались в тероризмі, шпигунстві, переслідувались не лише за українізацію, а за запровадження методів навчання, які покращували систему освіти, що було не вигідно для авторитарної і паразитарної влади, яка хотіла робити громадян рабами.

Висновки. Отже, ми можемо зробити висновок, що зміни невідворотні. Пристосовуватись до них важко, тим більше для людей, які мають

консервативний і безініціативний менталітет. Недостатність матеріального забезпечення знижує якість запровадження дуже потрібних нововведень. Ми живемо в світі швидких змін. Продуктивність праці в таких умовах має бути максимально високою і з максимальним коефіцієнтом корисної, проте це знижує людяність. Поряд з вивченням теорії і проходженням практики повинно відбуватись виховання в умовах гуманізму. Відсутність гуманістичного виховання призводить до збільшення в суспільстві конфліктів, злочинства та навіть війн.

Використані джерела:

1. Величко Л. В очікуванні нового атрактора. // Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи : матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Київ, 18 квіт. 2019 р. Київ, 2019. С. 17-19. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717220/1/DTiP_2019_04%20konf.pdf
2. Шандрук С. І. Розвиток системи педагогічної освіти США. // Філософія сучасної науки і техніки : підруч. для студ. вищих навч. закл. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. Л., 2006. С. 161-163. URL: https://virt.ldubgd.edu.ua/pluginfile.php/14596/mod_folder/content/0/2015/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%202015/4.pdf?forcedownload=1
3. Шерман О. М. Особливості використання мультимедійних презентацій в процесі викладання гуманітарних дисциплін. // Філософія сучасної науки і техніки : підруч. для студ. вищих навч. закл. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. Л., 2006. С. 164-166.
4. Когут С. Я. Тадеуш Новацький і його педагогіка праці. // Філософія сучасної науки і техніки : підруч. для студ. вищих навч. закл. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. Л., 2006. С. 167-170.
5. Назаренко О. В. Репресовані вчені Київського інституту народної освіти та їхня роль у розвитку педагогічної науки. // Педагогічні науки: теорія та практика. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 1 (41). С. 17-21.

URL:

https://reposit.unisport.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4332/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D1%84%D0%B0%D1%85_%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%9E-2022_%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8017.pdf?sequence=1&isAllowed=y